

Ook in zware tijden levert chemische industrie netto een gunstige bijdrage

Per saldo positief

Op 3 december hield de Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie weer de eindejaarspersconferentie, in het zowel per OV als eigen vervoer goed bereikbare secretariaat in Den Haag. Gezien het per saldo positieve milieurendement van de chemische industrie zou het uit de toon vallen als de thuishaven, gebouw Synthesium waar bijvoorbeeld ook de redactie van het Chemisch Weekblad gevestigd is, niet aan een bushalte lag die twee stations verbindt (Den Haag CS en Den Haag Ypenburg). Uit een recente levenscyclusanalyse blijkt, dat de chemische industrie méér broeikasgassen uitspaart dan veroorzaakt. Hoewel de sector flink getroffen is door de kredietcrisis, werd juist het belang van doorgaande investering in onderzoek onderstreept, alsmede een blijvende instroom van nieuw talent.

Voorzitter Jan Zuidam wist in een economisch getint betoog de bijdrage aan een duurzame economie met allerlei voorbeelden te onderbouwen. Dit varieerde van antifoulings die de scheepsromp glad houden en dus energie en emissies besparen, tot kunststofproductie voor gewichtsbesparing in de automotivesector. Ook een primeurtje kon eraf: enkele maanden geleden is een enorme levenscyclusanalyse gepubliceerd waarvan een inkijkexemplaar te bezichtigen was door de aanwezigen. Wat blijkt: de producten van de chemische industrie sparen ruim tweemaal zoveel broeikasgasemissies uit als de vervaardiging ervan heeft veroorzaakt. Volgens Zuidam is dat in de toekomst zelfs op te voeren tot een factor vijf.

Die toekomst lijkt nog eventjes ver weg, gezien de moeilijke tijden van marktafnames, voorraadafbouw in de keten en teruglopen van financieringsmogelijkheden, die het afgelopen jaar gekenmerkt hebben. Vooral de halffabrikaten is het slecht gegaan, omdat daar tot september ook een aanzienlijke voorraadafbouw heeft plaatsgevonden. De dichter op de eindgebruikers liggende markten, zoals die van zeep, verf en farmacie, hadden het wat dat betreft minder slecht. De netto-handelsbalans tussen import en export was anderhalf miljard euro per maand in de eerste helft van 2008. In 2007 en 2008 heeft de chemische industrie fors meer geïnvesteerd dan in het voorgaande jaar. Momenteel wordt die lijn niet doorgezet. Het jaar 2010 is zeer onvoorspelbaar volgens Zuidam. "Er zijn te veel onzekere factoren. Consumentengedrag, het eventuele wegvallen van subsidies in de automobielsector, de vraag hoe snel overheden de tekorten gaan terugbrengen; de vraag ook

wat er gaat gebeuren in de bouwindustrie, die vaak najlt doordat er grote projecten lopen. En in de financiële wereld: hoeveel geld is er wel of niet beschikbaar? Dus we kunnen geen voorspelling doen," zo moest hij de aanwezige pers teleurstellen. "We hebben een korte-termijnzicht, maar geen lange-termijnzicht."

KLIMAATCONFERENTIE KOPENHAGEN

De toekomst heeft volgens Zuidam met name te maken met de klimaatconferentie deze maand in Kopenhagen. "In 2050 zijn er 8 of 9 miljard mensen die een leuk bestaan willen hebben. Nu hebben 1-2 miljard het goed en 4 tot 5 het veel minder goed. Dat wordt een enorme aanslag op de resources die we hebben. Als je op deze manier wilt doorgaan, dan moeten we het met twee aar-des gaan doen. En we hebben er maar één," bracht hij voor de zekerheid in herinnering. "Er zal drastisch iets moeten veranderen," zei hij, om vervolgens door te gaan op de grote uitdagingen van deze tijd (zie ook de sub-rubriek Gelezen in Techniek: "We mogen geen enkele oplossing uitsluiten", Chemie Magazine, november). Hij voegde er voor de gelegenheid de ouder wordende bevolking aan toe. "In al die vijf uitdagingen speelt de chemische industrie een belangrijke en oplossende rol: van verven tot lichtere materialen. We moeten meehelpen om oplossingen te vinden, een lange-termijnbeleid uitstippen waar we in de hele wereld aan werken." Te denken is dan aan isolatiematerialen, kunstmest, gewasbescherming, betere verlichting, coatings onder schepen, lage-temperatuurwasmiddelen, voeding van dieren efficiënter maken door enzymen zodat minder mest ontstaat, en staal in de automo-

tive deels vervangen door lichtere kunststof materialen. "De hele wereld is gebaat bij het creëren van ruimte voor de chemische industrie. De uitdaging waar we voor staan is gigantisch, het tempo moet omhoog. Dat kan alleen via innovatie. Bijvoorbeeld door meer op basis van afval te werken, van suikerriet en dergelijke: een *biobased economy*. Dan ga je weg van petrochemie en kom je op een lagere CO₂-voetafdruk. Dat kost veel innovatie en tijd: om van olieraffinaderijen naar *biorefineries* te gaan. Dus ik ben vooral geïnteresseerd in het lange-termijnbeleid," zo nam hij wat schrik over de eerder vertoonde statistieken weg. Er is volop perspectief en er is volop werk aan de winkel. Het betoog had echter de voedingsbodem gelegd voor twee vragen van vakblad Oppervlaktetechnieken die al in de zaaiak meegevoerd waren: hebben we genoeg instroom van jongeren en krijgen chemische bedrijven de benodigde vestigingsvergunningen? Gemeenten geven die immers vaak liever aan bestemmingen die vervolgens niet altijd daadwerkelijk ingevuld worden door bedrijvigheid....

2020 ALS TUSSENSTAP

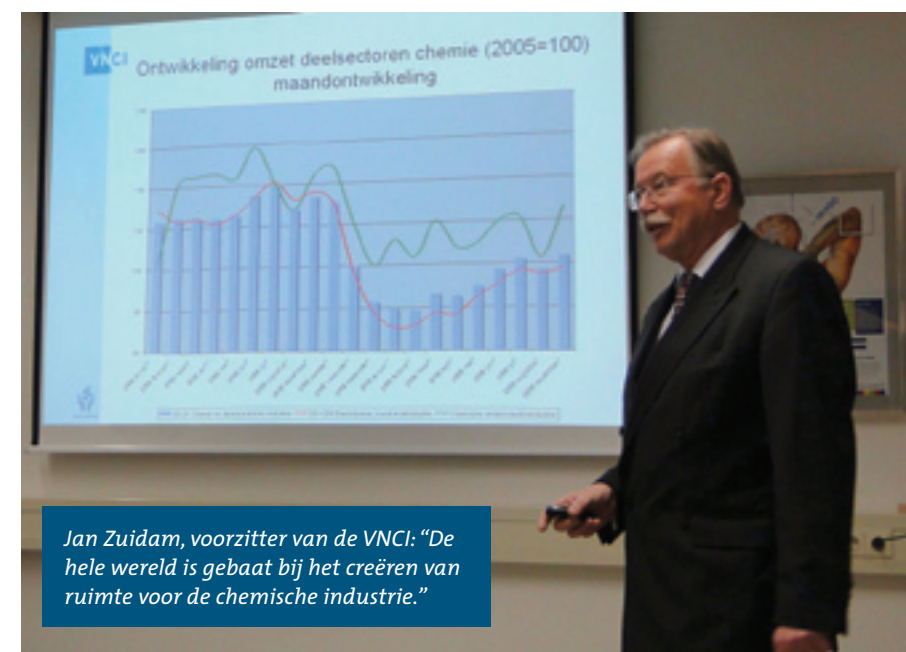
De klimaatop in Kopenhagen ziet Zuidam als een 'tussenstap', want de finishlijn voor de af te spreken doelstellingen is 2020 "en dat is maar tien jaar vanaf nu. We moeten naar de keten kijken: het zou onverstandig zijn de chemische productie te blokkeren, dan help je de oplossing om zeep." Treffender had het niet verwoord kunnen worden: enerzijds gezien het enorme zelfreinigend vermogen waarmee de chemische sector zich in de vorige eeuw ontdaan heeft van het imago van vervuiler, anderzijds omdat per saldo meer broeikasgas vermeden dan

"Per jaar zullen we de komende tijd een tekort hebben aan 300 opgeleiden op wetenschappelijk en beroepsonderwijsniveau, en 1.000 MBO'ers."

veroorzaakt wordt (www.ICCA-chem.org). "Innovatie moet voldoende ruimte krijgen. Dan moet je kennis van materialen hebben en van biotechnologie. Vél kennis, ook in de agrosector. Wat zou ik willen dat Kopenhagen oplevert....", nam hij een aanloopje op de slotsom "...ik zou het een ramp vinden als het geen succes wordt. Er moet een raamwerk van heldere doelstellingen en controleerbare afspraken uitkomen. Met een goed benchmarksysteem (om een vergelijkende lat te leggen waaraan men de eigen prestatie kan afmeten wat bepaalde proceskenmerken betreft – red): dat is de beste methode om innovaties en verbeteringen te stimuleren. En goed ondernemerschap, zonder marktverstoringen. De chemie is daar klaar voor, er zit heel veel leven in deze tak van sport, en er zijn veel groeiperspectieven."

CLUSTERS VAN INNOVATIE

De vragenronde werd geopend met het onderwerp vestigingsklimaat, al wordt daar geen milieufinanciering over gehouden. Kunnen clusters als Food Valley wel van de grond komen als er net als in Maintenance Valley (onderhoud aan hoogwaardige systemen) een tekort aan geschoolde vakmensen dreigt? Die vraag werd gecombineerd met de vraag naar Nederland als vestigingsklimaat voor chemie en industrie: de petrochemie levert een enorme bijdrage aan research, waarden toevoeging en export. Maar als de installaties – die hun beoogde levensduur inmiddels al lang overschreden hebben – door corrosie en andere materiaaldegradatie zouden worden ontmanteld, worden ze waarschijnlijk elders in de wereld weer opgebouwd, niet hier. Wat zijn de werkelijke perspectieven als er onvoldoende

terrein, onderzoekers en technische instandhouding gegarandeerd kunnen worden? "Er is behoefte aan meer mensen in de bèta-techniek. Het was een heel goede actie om de instroom daar te vergroten. Dat is een essentiële voorwaarde, daar moeten we met zijn allen hard aan werken. We hebben wel een redelijk goede uitgangspositie, met een gerenommeerde landbouwuniversiteit en de '3-TU' Federatie van technische universiteiten. Ondanks de crisis moeten we doorgaan met het stimuleren van initiatieven als Jetnet. Na de crisis hebben we dezelfde uitdagingen en dus hebben we dan die mensen nodig." VNCI-directeur Coletta Alma ondersteunde zijn betoog: "Onder andere voor het Innovatieprogramma Chemie, één van de sleutelgebieden, is het Human Capital programma gemaakt. Om ervoor te zorgen, dat de juiste mensen worden opgeleid: dat ze passen bij de toekomstige chemie en de activiteiten. Dat houdt onder andere in, aandacht te geven aan het basisonderwijs, een nieuw soort ondernemers te laten groeien, aansluiting met de arbeidsmarkt te zoeken en oplossingen voor nieuwe banen te vinden. Daar moeten we de nieuwe mensen voor opleiden, en kijken naar carrièrepatronen. Per jaar zullen we de komende tijd een tekort hebben aan 300 opgeleiden op wetenschappelijk en beroepsonderwijsniveau, en 1.000 MBO'ers. Wat de vergunningen betreft: de grotere chemie zal nagenoeg alleen groeien in chemische clusters die er nu zijn. Daar moet voldoende ruimte voor zijn. Nederland heeft een beperkte ruimte, het is heel belangrijk dat die chemische clusters voldoende ruimte laten. En ruimte voor vervoer van chemische en gevaarlijke stoffen tussen clusters: met het ministerie van

Verkeer & Waterstaat zijn we in gesprek om 'toekomstbestendig vervoer' mogelijk te maken."

Zuidam kon als hoopgevende terugblik melden dat sinds 1990 de productie van de chemische sector 40% gestegen is, het energieverbruik per geproduceerde eenheid gemiddeld met 25% is afgenomen en de CO₂-emissie gelijk is gebleven. "Dat betekent zonder de voordelen elders in de keten al dat er perspectief is voor deze industrie."

MEER INFORMATIE

De Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie (VNCI) wil optimale voorwaarden creëren voor het functioneren en de groei van de chemische sector in Nederland en bevordert de kwaliteit van de sector. De chemische sector is goed voor een omzet van 50,2 miljard euro en is binnen de Nederlandse industrie verantwoordelijk voor circa 10% van de werkgelegenheid, 15% van de productie, 20% van de export, 25% van de investeringen en 25% van de onderzoeks- en ontwikkelingsuitgaven. www.VNCI.nl

Over de levenscyclusanalyse: www.ICCA-chem.org

